the grounds and in the vicinity of the Kalniškė Hillfort complex (Klaipėda District, West Lithuania) (Fig. 1). The two special finds (Fig. 9), 44 potsherds: 2 hand thrown, 6 hand built with brushed surfaces (Fig. 5), and 36 hand built with rough surfaces (Fig. 8), and 330 pieces of clay daub (a total of 2.9 kg) collected during the investigation should be connected with the period of the existence of the hillfort's community. Test pits 12 and 13 contained burnt wood fragments 2 x 0.5 m in size and up to 5 cm thick (Figs. 2–4), which are the suspected remains of the logs of the wooden palisade that encircled the hillfort's enclosure on the N, NW, and W sides. Under the fragments of burnt wood, the lower horizon, up to 90 cm thick, of the hillfort's cultural layer, dates to the second half of the 1st millennium BC – early 2nd millennium AD. Seven storage pits and six postholes were discovered in the sterile soil in trenches 1 and 2 (Fig. 6), which were excavated at the carpark site. The storage pits contained pottery with rough surfaces, clay daub, and two fire sites (Fig. 7). Based on the discovered material, the storage pits date to the mid-1st – early 2nd millennium.

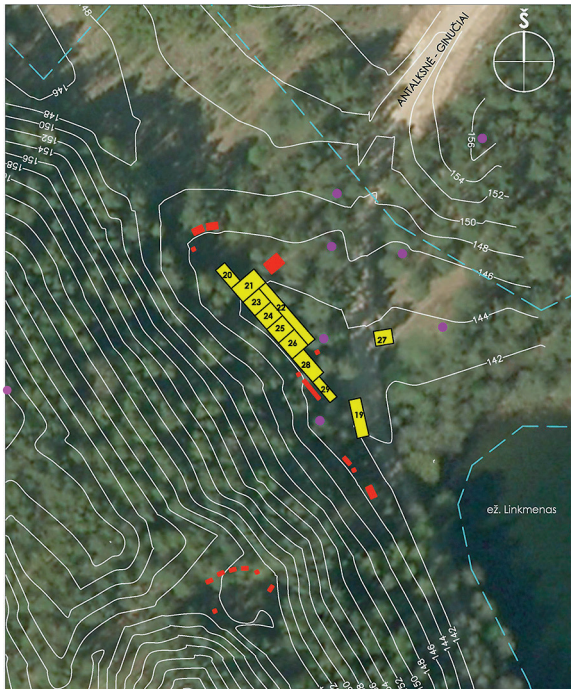

1 pav. 2014 m. tyrimų situacijos planas: 1 – 2007 m. tyrimai; 2 – 2011 m. tyrimai; 3 – 2014 m. tyrimai ir perkasų numeriai; 4 – saugomos teritorijos ribos. V. Kliaugaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the 2014 investigation: 1 – the 2007 investigation; 2 – the 2011 investigation; 3 – the 2014 investigation and trench numbers; 4 – the boundaries of the protected territory.

Eglė Marcinkevičiūtė,
Vida Kliaugaitė

Papiliakalnės ir Ginučių piliakalnių papėdės gyvenvietė

UAB „Aukštaitijos traktas“ užsakymu 2014 m. atlikti detalieji archeologiniai tyrimai ir žvalgymai Papiliakalnės ir Ginučių piliakalnių su priklausiniais (UK 26964) papėdės gyvenvietės teritorijoje (Ignalinos r.). Tyrimai buvo susiję su kelio Antalksnė–Ginučiai rekonstrukcijos darbais – automobilių stovėjimo aikštelės, kelio praplatėjimo bei nuovažų įrengimu paminklo teritorijoje. Iš viso ištirta 11 įvairaus dydžio perkasų (501 m^2), žvalgyta 140 m^2 plote (1 pav.).

Papiliakalnės ir Ginučių piliakalniai, įrengti Šiliniškių gūbrio kalvų grandinėje tarp Ūkojo ir Linkmeno ežerų, yra visai šalia vienas kito. Ankstyvesnis yra **Papiliakalnės** piliakalnis. Jo aikštelė netaisyklingo stačiakampio formos,

40x25 m dydžio, iš visų pusių apjuosta pylimu. PR pašlaitėje yra griovys. Šlaitai statūs, iki 40 m aukščio. R, V ir Š piliakalnio pašlaitėse, 4 ha plote yra papėdės gyvenvietė. Piliakalnis datuojamas I tūkst. pr. Kr. pabaiga – I tūkst. viduriu. **Ginučių** piliakalnis įrengtas už 100 m į P nuo Papiliakalnės piliakalnio. Aikštelė 47x19 m dydžio, ovali, apjuosta pylimu, šlaituose, 10–16 m žemiau aikštelės iškastas griovys, kurio šonuose irgi supiltas pylimas. Piliakalnio šlaitai iki griovio statūs, dirbtinai pastatinti, 16 m aukščio, nuo pylimų žemyn dar 25 m aukščio, kiek mažiau statūs. Į P nuo piliakalnio, už griovio esančioje kalvoje, ožnugaryje yra papilys su ilgo stačiakampio formos 130x10 m dydžio aikštele iškiliu viduriu. Papilys galuose įtvirtintas pylimais ir grioviu, stačiais 10–28 m aukščio šlaitais. Piliakalnyje stovėjo Linkmenų pilis, minima 1373 m. Pilis buvo sunaikinta 1433 m. vasario pradžioje Livonijos ordino puolimo metu. Piliakalnis datuojamas XIV–XV a. I puse. V piliakalnio pašlaitėje 2 ha plote yra papėdės gyvenvietė, įrengta Papiliakalnės piliakalnio papėdės gyvenvietės vietoje.

Piliakalniai ir jų aplinka žvalgyti 1958, 1970, 1977, 1985, 1990 ir 1999 m. 2007 m. piliakalnių aplinkoje G. Zabiela atliko žvalgomuosius tyrimus, kurių metu buvo patikslintos piliakalnių papėdės gyvenvietės ribos (*ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 137–140). 2011 m. Z. Baubonis atliko detaliuosius tyrimus infrastruktūros – stendų, rodyklių, atitvarų, suolų, dviračių stovų, lauko tualeto – statybos vietose bei žvalgymus takų, laiptų, želdinių tvarkymo vietose. Jų metu ištirtas 172,5 m² plotas, žvalgyta 3000 m² plote. Tyrimai patvirtino jau žinomą piliakalnių ir jo papėdžių gyvenviečių paplitimą ir datavimą (*ATL 2011 metais*, V., 2012, p. 56–59).

2014 m. tyrimai vykdyti piliakalnių papėdės gyvenvietės ŠR teritorijoje. Kelio praplatėjimo vietoje ištirtoje ***perkasoje 19*** (52 m²) fiksuoti iki 1,7–2 m storį siekę supiltiniai žvyro bei užslinkę rusvo smėlingo miškožemio sluoksniai pramaišiui su žvyro tarpsluoksniais, po kuriais aptiktas juodos spalvos nuosėdinis sluoksnis su gausiomis medžių šakų liekanomis be archeologiškai vertingų radinių. Panašu, kad tai buvusi ežero priekrantė, ilgainiui užnešta gruntu nuo greta esančios kalvos šlaitų bei užpilta žvyro sluoksniais suformuojant kelio sankasą. Po juodu nuosėdiniu sluoksniu perkasos P dalyje 2,25 m gylyje atidengtas balkšvas smėlis, perkasos V dalyje – rusva durpė. Pradėjus kelio praplatėjimo statybos darbus šioje vietoje buvo žvalgoma, archeologiškai vertingo sluoksnio, struktūrų ar radinių neaptikta.

Automobilių stovėjimo aikštelės bei įvažiavimo į ją vietoje ištirtos 9 perkasos (20–26, 28–29; bendras plotas 419 m²). Perkasose 20–26 ir 28 po užslinkusiu nevertingu rudo smėlingo miškožemio su žvyro linzėmis sluoksniu 0,7–1,4 m gylyje aptiktas kultūrinis sluoksnis, siekęs iki 1 m storio. Intensyviausias jis buvo tirto ploto ŠV pakraštyje, arčiau ežero suplonėjo iki 10–15 cm, o perkasos 28 R ir perkasos 29 pakraštyje jo neberasta. Kultūrinis sluoksnis gana homogeniškas. Viršutinė jo dalis nepasižymėjo radinių gausa. Keramika labai smulki, neinformatyvi, didesnioji ir geriau išlikusi keramikos dalis koncentravosi apatinėje kultūrinio sluoksnio dalyje, nors vizualiai ji nesiskyrė. Matyt, šioje vietoje buvusi dauba ilgainiui užsinešė kultūriniu sluoksniu iš aukštesnių vietų.

Šioje vietoje surinkta gausi archeologinė medžiaga liudija vykusią intensyvią ūkinę veiklą. Perkasose 21–24 aptikta objektų, sietinų su metalo gavyba. Aiškiausias ir geriausiai išlikęs toks objektas yra *rudnelė* su duobe šlakui nutekėti (perkasa 21) (2 pav.). Ji buvo pastatyta šlaite, iš liekanų galima spėti, kad jos pagrindas buvo

2 pav. Rudnelės liekanos perkasoje 21. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 2. The bloomery remnants in trench 21.

3 pav. Akmuo rūdai trupinti in situ perkasoje 22. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 3. A stone for crushing ore, in situ in trench 22.

4 pav. Akmeniniai trintuvai. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 4. Handstones.

1,2 m skersmens. Rudnelės aplinkoje surinkta ypač daug šlako, aptikta medžio anglies, kuri C^{14} AMS metodu datuota 325–430AD (89,0 %, Poz–71111). Netoliese aptiktos dar vienos spėjamos labai suardytos rudnelės liekanos (perkaitusio molio dėmė su gausiu šlaku jos aplinkoje). Kiti su metalo gavyba susiję radiniai aptikti perkasose 22–24. Tai plokščias akmuo bei 6 akmeniniai trintuvai rūdai trupinti (3, 4 pav.). Perkasose 22–23 aptikti perkaitusio molio dariniai bei perdegusių akmenų sankaupos šalia jų. Galbūt tai krosnelių ar kalvio žaiz-

drų liekanos. Taip pat perkasoje 22 aptikta įvairių neaiškios paskirties duobių.

Masiškiausia radinių grupė yra lipdyta grublėtoji keramika. Ji sudarė daugiau nei 70 % visos aptiktos keramikos. Kita didesnė keramikos grupė yra lygiasienė keramika (11 %), gnaibytoji ir apžiesta sudarė po 1,7 %. Kultūriniame sluoksnyje aptiktos 3 brūkšniuotosios keramikos ir 2 žiestos šukės. Vyraujantis puodo tipas – neprofiliuotas, tiesiomis sienelėmis (5 pav.). Rasta miniatiūrinių puodelių (6 pav.). Aptikta daug darbo įrankių ar jų fragmentų – 63 verpstukai, 16 ylų, 3 adatos, 12 žvejybinių kabliukų (7 pav.), 10 peilių, pjautuvėlis, pincetas (8 pav.), skiltuvas, galąstuvai bei kitų neidentifikuotų įrankių fragmentų. Kita radinių grupė, susijusi su apranga, ne tokia gausi. Aptikta sidabrinės antkaklės su kilpele dalis, žalvarinės storagalės apyrankės dalis, apgalvio skiriamoji plokštelė, cilindrėlis, geležinė sagtis.

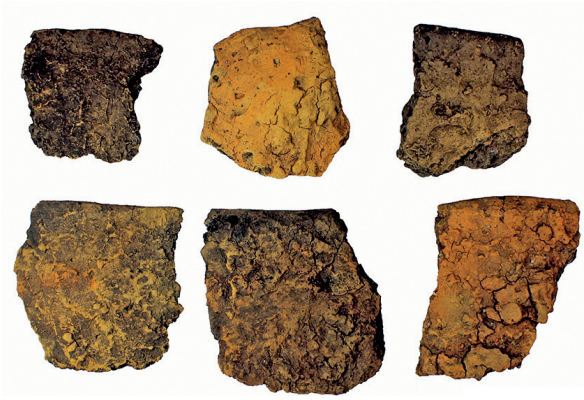

5 pav. Lipdytų neprofiliuotų puodų grublėtu paviršiumi fragmentai. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 5. Fragments of hand built pots with rough surfaces and no raised decoration.

Nuovažos vietoje kelio Antalksnė–Ginučiai R pusėje ištirta ***perkasa 27*** (30 m^2). Po supiltiniais žvyro bei rusvo smėlio sluoksniais 1,2–1,6 m gylyje aptiktas iki 80 cm storio kultūrinis sluoksnis su negausia grublėtąja buitine keramika, pavieniais šlako gabalais, darbo įrankiais (verpstuku, yla), žalvariniu kabučiu. Pagal radi-

6 pav. Miniatiūriniai puodeliai. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 6. Miniature cups.

7 pav. Žvejybiniai kabliukai. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 7. Fish hooks.

0 3 cm

8 pav. Pincetas. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 8. The tweezers.

nius kultūrinis sluoksnis datuojamas IV–VIII (IX?) a.

Tyrimų rezultatai atskleidė, kad šioje vietoje reljefas yra stipriai pakitęs nuo papėdės gyvenvietės gyvavimo laikų. Kadangi čia buvusi raižyta vietovė, ilgainiui nuo stačių šlaitų slenkantis gruntas užnešė žemesnes vietas ir tokiu būdu apsaugojo jose susiformavusį vertingą kultūrinį sluoksnį nuo vėlyvesnių sužalojimų.

The settlement at the foot of Ginučiai and Papiliakalnė Hillforts

In 2014, 501 m^2 were excavated and 140 m^2 surveyed in the settlement site at the foot of Papiliakalnė and Ginučiai Hillforts (Ignalina District, East Lithuania) (Fig. 1). A rich cultural layer, which was reached at a depth of up to 1 m and contained abundant 4th–8th(9th?) century archaeological material: hand built household pottery (with rough (Fig. 5), smooth (Fig. 6), and pinched surfaces), tools (awls, spindle whorls, needles, knives, fish hooks (Fig. 7), tweezers (Fig. 8), handstones (Fig. 4), etc.), ferrous metallurgical finds (bloomery (Fig. 2)) and remnants (abundant slag, iron blanks, tools for crushing ore (Fig. 3)), ornament fragments, and clothing elements (bronze headdress spacer bars, pendants, and bracelet fragments, a bronze cylindrical bead, a silver neck-ring fragment, and an iron buckle) were discovered. The investigation results revealed that the relief in this area has changed sharply from the period of the existence of the settlement at the hillfort's foot.

Žilvinas Montvydas,
Aistė Kazimieraitytė

Daugėlaičių neįtvirtinta gyvenvietė I

2014 m. pavasarį šio straipsnio bendraautorė, atlikdama VU Istorijos fakulteto archeologijos magistro studijų kurso „Kraštovaizdžio archeologija: strategijos ir tyrimų metodai“ (vadovai doc. G. Vėlius ir dr. R. Vengalis) užduotį, lankė Meškuičių seniūnijos (Šiaulių r.) kaimus (apie žvalgymų rezultatus žr. šio leidinio p. 525–537) ir balandžio 13 d. ant Daugėlaičių ir Norkūnų kaimų ribos aptiko neįtvirtintą gyvenvietę. Ji plyti 300 m į V nuo tilto per Kulpės upę kelyje Naisiai–Meškuičiai, kairiajame Kulpės krante, ūkininko Lino Šateikos dirbamuose laukuose (koordinatės (LKS 94) vidurinėje dalyje X 6211345, Y 466906) (1 pav). Žvalgytame arime apie 3 ha plote išilgai Kulpės išsiskyrė perdegusių akmenų, gyvulių kaulų, molio tinko ir keramikos šukių kupinas juodžemis (2 pav.). Buvo nustatytos apytikslės kultūrinio sluoksnio paplitimo ribos, surinkti žemės paviršiuje paste-